

دانشگاه فنی و حرفه‌ای

دانشگاه فنی و حرفه‌ای

به روایت

تاریخ شفاهی

از سال ۱۳۴۴ تا ۱۳۹۶ ش.

پدیدآورنده:

مهندس شهناز جبل‌عالمی

سرشناسه :	جیل- عاملی، شهناز، ۱۳۲۹
عنوان و نام پدیدآورنده :	دانشگاه فنی و حرفه‌ای به روایت تاریخ شفاهی از سال ۱۳۲۴ تا ۱۳۹۶ ش.
مشخصات نشر :	پدیدآورنده مهندس شهناز جیل عاملی.
مشخصات ظاهری :	تهران: دانشگاه فنی و حرفه‌ای، ۱۳۹۹ ش.
شابک :	ج.: مصور، ۵۲۴ ص.
وضعیت فهرست‌نویسی :	ج ۱: ۳-۸۳-۸۸۲۰-۶۰۰-۹۷۸-۱
یادداشت:	فیبا
موضوع :	نمایه
موضوع :	دانشگاه فنی و حرفه‌ای -- تاریخ
موضوع :	دانشگاه‌ها و مدارس عالی -- ایران -- مدیران -- مصاحبه‌ها
موضوع :	Interviews -- Executives -- Iran -- Universities and Colleges
شناسه افزوده :	دانشگاه فنی و حرفه‌ای
شناسه افزوده :	Technical and Vocational University
رده بندی گنکره :	LGR1۸۲۱
رده بندی دیویی :	۳۷۸/۵۵
شماره کتابشناسی ملی :	۷۵۱۰۲۵۸
وضعیت رکورد :	فیبا

دانشگاه فنی و حرفه‌ای به روایت تاریخ شفاهی

مهندس شهناز جیل عاملی

از سال ۱۳۲۴ تا ۱۳۹۶ ش.

ناشر : دانشگاه فنی و حرفه‌ای

عنوان: دانشگاه فنی و حرفه‌ای به روایت تاریخ شفاهی
 پژوهش: مهندس شهناز جیل عاملی
 سر ویراستاری و پیش‌گفتار: دکتر سید حجت الحق حسینی
 گرافیک، طرح جلد و صفحه‌آرایی: مهندس محسن مسموعی
 نمایه اعلام: مهندس شهناز جیل عاملی
 نمایه موضوعات و ...: مهندس رضا سلیمانی
 نوبت چاپ: اول
 تاریخ انتشار: بهمن ۱۴۰۰ ش.، تهران
 شمارگان: ۵۰۰ نسخه
 ناشر: دانشگاه فنی و حرفه‌ای
 شابک: ۳-۸۳-۸۸۲۰-۶۰۰-۹۷۸
 بها: ۱۵۰۰۰۰ ریال

نشانی: تهران، میدان ونک، خیابان برزیل شرقی، پلاک ۴، شماره ۴ ساختمان مرکزی
 شماره تماس: ۰۲۱-۴۲۳۵۰۰۰۰ - نمابر: ۰۲۱-۸۸۱۹۰۶۰۸

.....تمام حقوق برای ناشر محفوظ است.....

پیش‌گفتار

سید حجت الحق حسینی
استاد دانشگاه و پژوهشگر تاریخ علم و فناوری
پژوهشگر برگزیده جشنواره بین‌المللی فارابی

«تاریخ شفاهی» جلوه‌ای از فرهنگ گفتاری است که با انجام روش علمی و تعهد به اصول و استانداردهای بین‌المللی، ارزش افزوده تحقیقی ایجاد می‌کند. تاریخ شفاهی یکی از جنبه‌های انتقال فرهنگ شفاهی است که بر پایه «مصاحبه» استوار است؛ البته هر مصاحبه‌ای تاریخ شفاهی نیست و هر مصاحبه‌گری هم توان انجام مصاحبه تاریخ شفاهی را ندارد. مصاحبه نبض تاریخ شفاهی است. مصاحبه جریان یک رابطه کلامی است که برای تحقق اهداف مشخص و معینی انجام می‌شود. انجام این فعالیت پژوهشی نیز نیازمند برخی حمایت‌های معنوی و علمی از سوی سازمان‌های علمی و فرهنگی است.

تاریخ شفاهی در نوع و مفهوم خود، ویژگی‌هایی دارد که بازگویی آنها گونه‌ای حکمت آفرینی است. اگرچه تاریخ شفاهی، به تنهایی و به طور مستقل یک منبع قابل اتکا نیست و باید با استفاده از دیگر مستندات تاریخی، حلقه‌های مفقوده بسیاری از اطلاعات تاریخ معاصر را پیدا کرد؛ اما باید دانست تاریخ شفاهی علمی چند وجهی است؛ گفتگویی آگاهانه درباره گذشته است. راهی برای درگیرکردن تمام افراد جامعه در ساختن تاریخ خودشان و درک انتقادی از پیشینه خودشان است. راهی برای درک بهتر تاریخ و فهم انتقادی از معنای آن است که عموم مردم را برای آفریدن تاریخ‌شان درگیر می‌کند.

این‌گونه تاریخ‌نگاری، یک دریچه کوچک از تجربیات استاندارد شده را نسبت به خطوط واقعی یا ذهنی از ممکن‌های گذشته ارائه می‌دهد. باید دانست که تاریخ شفاهی، در خلق اسناد خودشان

می‌همتااست. اسنادی که از گفتگوی صریح و بی پرده درباره تجربیات گذشته و مفهوم امروزی فاطرات تشکیل می‌گردد.

اکنون و در روزگار و زمانه ما، برنامه‌ریزی در هر حوزه کاری بدون مطالعه پیشینه تاریخی آن موضوع، چه گفتاری و چه نوشتاری، کاری ناتمام و بی فرجام است. تاریخ شفاهی به عنوان یک روش و شیوه‌ای نوین در عرصه جمع‌آوری، نگهداری و ساماندهی منابع پژوهشی و بررسی‌های تاریخی گرچه هنوز نهادینه نشده است اما توانمندی و کارآمدی آن بسیار مهم و عبرت انگیز است.

«آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در ایران معاصر» همزاد ظهور مدرسه «دارالفنون» به اهتمام زنده یاد میرزا تقی خان امیرکبیر (ع) است. صنعت و اقتصاد و فرهنگ، نقش بسیار چشمگیر و مهمی در بالندگی جامعه انسانی داشته و دارند. یک عامل مؤثر در ایجاد دارالفنون، ترجمه کتاب‌ها و روزنامه‌های فرنگی در زمان اقامت جناب امیرکبیر (رضوان الله علیه) در ارزنه الروم است. کتاب «جهان‌مای جدید» دستاورد این کوشش فکورانه است. دارالفنون و آموزش فنی و حرفه‌ای ایران، یکی از مؤسسات تمدنی جدید است که بر بنیاد «فرهنگ» پدیدار شده است و به زعم خویش کوشیده است تا نیازهای جامعه را برآورده سازد و سوره‌مند باشد. «علوم و فنون» نه تنها از فرهنگ متأثر هستند بلکه بر «فرهنگ» نیز اثرگذار هستند. مدارس فنی و حرفه‌ای ایران، از آغاز تخصصی بوده‌اند و به شیوه مدارس صنعتی سامان گرفته‌اند. «هنرستان صنعتی تهران» یا مدرسه فنی ایران و همان، نخستین مدرسه صنعتی پس از دارالفنون است که بعد از مشروطیت ایجاد شده است. در زمانه ما، این هنرستان ماندگار ملی، هم چنان اثر گذار است.

یکی از مردان وارسته بلند همت و صنعتکار سختکوش روزگار معاصر ما، که با دنیایی از غیرت و همت، ۱۵ هنرستان فنی و حرفه‌ای و ۴ دانشگاه مهم صنعتی (بلی تکنیک تهران، خواجه نصیرالدین طوسی، علم و صنعت ایران، و نوشیروانی بابل) را ساخته و سامان داده است؛ استاد مهندس حبیب نفیسی است. ایشان، دانش آموخته دارالفنون و هنرستان صنعتی تهران است. اهتمام بلیغ و غیرت بی دریغ ایشان، در راه ایجاد و تعالی «تعلیمات فنی و حرفه‌ای ایران» چه در سطح آموزش و پرورش و چه در سطح آموزش عالی کشور سبب شده است تا به حقیقت و به واقعیت؛ ایشان را «پدر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای ایران» بدانند.

جای بسی سرافرازی است که با تصویب و تأیید شورای فرهنگ عمومی کشور در تقویم پراقتدار علمی و ملی ما ایرانیان، روز ششم مردادماه هر سال روز «آموزش فنی و حرفه‌ای» نام گذاری شده است. بر اصحاب فرهنگ و صنعت، بایسته است در تکریم چنین روزی بزرگ و در تجلیل چنان مردی سترگ، حمایت‌ها ابراز کنند و حمیت‌ها اظهار.

«کارنامه بانو مهندس شهناز جبل عاملی» پژوهنده تاریخ نگار «دانشگاه فنی و حرفه‌ای به روایت تاریخ شفاهی از ۱۳۴۴ش. تا ۱۳۹۶ش.» نشان دهنده نکته درخشانی است که والاترین ارزش افزوده پژوهشی است. ایشان، که خود از نعمت میراث بانی خاندان علم و فرهنگ بهره‌مند هستند و از نوادگان محقق ثانی (محقق کرکی از علمای شیعه لبنان) به شمار می‌روند، دانش آموخته دوره کارشناسی مهندسی برق با گرایش قدرت و کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی و برنامه‌ریزی درسی هستند. پیشینه ۴۰ سال تدریس در دوره‌های کاردانی و کارشناسی رشته الکترونیک در دروس تخصصی مربوطه از انستیتو تکنولوژی تا آموزشکده فنی و حرفه‌ای سمیه، و از دانشکده فنی شریعتی تا دانشگاه‌های ابرار و ارشاد را در کارنامه دارند. پیشینه شغلی مهندس جبل عاملی در دفتر مدارس عالی وزارت آموزش و پرورش از کارشناس ارشد آموزش فنی و حرفه‌ای تا رئیس گروه برنامه‌ریزی آموزش‌های عالی فنی و حرفه‌ای، از یک سو و اشتغال در جایگاه‌های مسئولیت آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های رشته الکترونیک، مدیرگروه دانشجویان کاردانی و کارشناسی رشته الکترونیک در دانشکده فنی شریعتی، مسئولیت آزمون‌سازی دوره‌های کاردانی و کارشناسی ناپیوسته فنی و حرفه‌ای، مسئولیت کمیته برنامه‌ریزی تهیه و تدوین مواد آموزشی در آموزشکده‌های فنی و حرفه‌ای از سویی دیگر تخصص و تسلط ایشان را در روند تاریخ نگاری دانشگاه فنی و حرفه‌ای به نیکی تمام نمایان کرده است.

برگی دیگر از عملکرد حرفه‌ای ایشان، جستجوی عضویت در گروه‌های تخصصی است. در وزارت آموزش و پرورش در کمیته امور بورس‌ها در معاونت آموزش فنی و حرفه‌ای؛ هیئت نظارت بر پروژه‌های معاونت آموزش فنی و حرفه‌ای؛ ستاد امور بانوان وزارت آموزش و پرورش؛ کمیته علمی همایش بین‌المللی توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای زنان؛ کمیته اصلی برنامه‌ریزی آموزش‌های علمی کاربردی وزارت آموزش و پرورش؛ کمیته اصلی برنامه‌ریزی تربیت معلم فنی و حرفه‌ای؛ کمیته تغییر نظام آموزش متوسطه؛ کمیته پژوهش دفتر امور مدارس عالی عضویت داشته‌اند. عضویت در شورای برنامه‌ریزی دانشگاه فنی و حرفه‌ای، عضویت در کمیته برنامه‌ریزی آموزش‌های علمی کاربردی؛ گروه پژوهش و کمیته علمی نشریه جامع؛ گروه برنامه‌ریزی مدیریت و خدمات؛ کمیته انتخاب مدرّسین و کمیته علمی سومین کنگره ملی آموزش‌های علمی کاربردی در دانشگاه علمی و کاربردی نیز بخشی دیگر از این کارنامه است.

بانو مهندس جبل عاملی، تألیف کتاب «الکترونیک عمومی و آموزش فنی و حرفه‌ای در ایران»؛ چاپ ۵ مقاله در مجلات علمی، ترویجی و علمی، تخصصی را به انجام رسانده‌اند. ایشان به عنوان مدرّس نمونه کشوری در ۱۳۵۳ش. و کارمند نمونه کشوری در ۱۳۸۰ش. برگزیده شده‌اند. اگرچه مهندس جبل عاملی در ۱۳۸۳ش. به بازنشستگی رسیده است اما هم‌چنان در آموزش فنی و حرفه‌ای فعال است.

«دانشگاه فنی و حرفه‌ای به روایت تاریخ شفاهی از ۱۳۴۴ ش. تا ۱۳۹۶ ش.» کار پژوهشی ستودنی است که به برکت بیان و نعمت بنان از بانو مهندس شهناز جبل عاملی، بازکاوی و ساماندهی شده است. کتاب دربردارنده مهم‌ترین موضوع‌های پرسش برانگیز در حوزه‌های روند تحولات و توسعه، تربیت معلم و تربیت دبیر فنی و حرفه‌ای، برنامه‌ریزی درسی، ارتباط با صنعت، شیوه پذیرش دانشجو، تجهیزات، نیروی آموزش‌دهنده، امور مالی، مسابقات، پژوهش و تألیف، تجربه زیسته، الگوی نظری آموزش فنی و حرفه‌ای، دانش‌افزایی، ارتباط با دیگر کشورها، انتقال به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است که به درستی پردازش شده‌اند.

«دانشگاه فنی و حرفه‌ای» گرچه، سازمانی نوساختار و تازه بنیاد است اما ریشه در تاریخ معاصر ایران دارد. در پیشینه تاریخی کشور ما، تربیت معلم و تربیت دبیر فنی و حرفه‌ای در ۱۳۳۹ ش. با تصویب شورای عالی آموزش و پرورش در تهران سامان گرفت. هنرستان‌های صنعتی و مدارس حرفه‌ای کشور، رو به فزونی گرفتند و «انستیتوهای تکنولوژی» به منظور تربیت کاردان (تکنیسین) درجه یک «کمک مهندس و مهندسان عملی» در ۱۳۴۴ ش. زیر نظر هیئت امنای پلی تکنیک تهران پایه‌گذاری شدند. سخن استوار و حرف محکمی است که «انستیتوهای تکنولوژی» خاستگاه «دانشگاه فنی و حرفه‌ای» است و تاریخ شفاهی آن را باید از همان ۱۳۴۴ ش. جویا شد. و این همان کاری است که بایسته و شایسته به انجام رسیده است.

«دانشگاه فنی و حرفه‌ای به روایت تاریخ شفاهی از ۱۳۴۴ ش. تا ۱۳۹۶ ش.» به بازنمایی و بازگویی «درس‌های آموخته و تجربه‌های اندوخته» در گستره آموزش فنی و حرفه‌ای کشور به زیبایی پرداخته است و توانسته است برابر اصول و استانداردهای روش تاریخ نگاری شفاهی، نکات پیدا و پنهان این پژوهش را نمایان کند. حضور ۳۳ فرد (۲۷ مرد و ۶ زن) نشان دهنده ترکیب جمعیتی مناسبی برای بررسی‌ها و واکاوی‌های تاریخ پژوهی گفتاری است. رعایت بایسته‌های نگارشی و ویرایشی بر پایه استانداردهای فرهنگستان زبان و ادب فارسی، حسنی است که بر کمال کار افزوده است اگرچه تکمیل این کار، سخن دیگر است و مجالی دیگر می‌خواهد.

تداوم و تعالی توفیق‌های الهی را برای پژوهشگر پُراحترام، بانو مهندس شهناز جبل عاملی خواهانم و چاپ و انتشار چنین اثری را به «دانشگاه فنی و حرفه‌ای» تهنیت می‌گویم. تأثیر چنین پژوهشی در آینده رفتار دانشجویان گرامی و همکاران دانشگاهی دیدنی است. برای پایداری ایران، پیونده‌تر باشیم.

فهرست

بخش اول :

صفحه ۱۳

زیست نامه پیش کسوتان فنی و حرفه ای در ایران و مصاحبه شوندگان

بخش دوم :

صفحه ۳۹

دستآورد مصاحبه های انجام گرفته

بخش سوم :

صفحه ۴۴۷

پیوست ها

بخش چهارم :

صفحه ۴۸۷

گزیده ای از نقشه جامع کشور

نمایه اعلام

صفحه ۴۹۴

نمایه های موضوعات، مفاهیم، عناوین و مکان ها

صفحه ۵۰۲